Wonderland-Spiegel

Informatiebulletin voor 'Alice'-verzamelaars - Vierde nummer - augustus 1995 - f 4,00

Redaktioneel

Ik schijn de vorige keer niet duidelijk genoeg te zijn geweest met betrekking tot de illustraties van *Lorenzo Mattotti* in de speciale bijlage. Diverse mensen informeerden waar het *boek* te koop was. Om alle misverstanden uit de weg te ruimen: er is geen boek met Mattotti's Alice-illustraties en dat komt er ook niet. In de bijlage zijn alle tekeningen afgedrukt die hij ooit maakte bij Alice. Deze illustraties verschenen (zoals reeds vermeld) eerder alleen in een bijlage van het (Engelstalige) Franse tijdschrift *Today in English*, in vrijwel dezelfde vorm als ze nu herdrukt zijn. De voorstudies en schetsen (op de laatste twee pagina's) werden niet eerder gepubliceerd. Deze bijlage werd exclusief voor de WONDERLAND-SPIEGEL gedrukt in een beperkte oplage van 500 stuks.

Dat de WONDERLAND-SPIEGEL nog maar in zeer beperkte kring bekendheid geniet, is niet verwonderlijk voor zo'n specialistisch blaadje, maar het houdt wel in dat informatie het redaktieadres vaak te laat bereikt. Zo kon ik in het vorige nummer een drietal aktuele evenementen niet aankondigen. Ten eerste op 11 april een lezing van *Carel Peeters* in Nijmegen. Daarna (tot 31 mei) een reeks voorstellingen van *The Hunting of the Snark* van de Stichting Arnhemse Theaterinitiatieven. En tot slot was er op 2 juni een opvoering van *Alice Alice* (in de prima bewerking uit 1990 van Het Zuidelijk Toneel) door de Merlettoneelgroep van klas 2-4 (G) in de Streekschouwburg in Cuijk. Hoewel er een duidelijke (geografische) lijn in zit, is hier waarschijnlijk geen sprake van kwade opzet. Tips (desnoods achteraf) worden uiteraard altijd zeer op prijs gesteld.

Franke Koksma heeft de lezing van Peeters bijgewoond en doet er verslag van op pagina 3. Bovendien van hem een heel wat positievere bespreking van *The Hunting of the Snark* dan ondergetekende zou hebben geschreven. Smaken verschillen, dus laat het gerust weten als u het ergens niet mee eens bent. Abonnees vinden bij dit nummer een promotie-kaart van de betreffende toneelvoorstelling.

De ruilrubriek wil maar niet van de grond komen. Hebben de abonnees die om een advertentierubriek vroegen soms ook niets aan te bieden? Of zelfs maar te vragen? Zie W-S 2 voor de details.

In volgende nummers o.a. *Alice op postzegels* en *Alice op Internet*.

De vijfde WONDERLAND-SPIEGEL verschijnt begin november.

Peter Kuipers

Disney's Alice bij Christie's

Veilinghuis **Christie's South Kensington** in Londen veilde op maandag 24 april j.l. diverse tekenfilm-'collectables' (vooral oud Mickey Mouse speelgoed) en een groot aantal tekenfilmcels. Deze 'cels' zijn transparante vellen film waarop telkens één filmbeeld (1/25 seconde) is geschilderd in gouache (plakkaatverf). Van de in totaal 228 kavels, zijn voor ons de nummers 142 t/m 157 interessant. De katalogus bevat afbeeldingen van al deze kavels, uitgezonderd 144, 148 (Vlinder) en 149. De nummers 151, 153 en 157 zijn in kleur afgedrukt. Onderstaand een kort overzicht, met de uiteindelijke verkooppprijs (inclusief 12,5% provisie) en (tussen haakjes) de vantevoren geschatte opbrengst.

142 *Verbaasd kijkende Deurknop* (gouache op celluloid; 30,5 x 25,4 cm) £ 360 (150-200);

143 *De Dodo* (gouache op cel; 25,5 x 30 cm) £ 360 (250-300);

144 *Diverse vissen, kreeften en vogels in de Caucus Race* (gouache op cel; 25,5 x 30 cm) £ 157 (150-250);

145 *Tweedledee en Tweedledum* (gouache op cel; 25,5 x 30 cm) £ 506 (300-400);

146 *Bill de Hagedis en het Witte Konijn* (gouache op cel; 25,5 x 30 cm) £ 540 (200-300);

147 *Hond en Rups* (gouache op gecombineerde cels; 25,5 x 30 cm) £ 270 (150-250);

148 *Rups met waterpijp* en *Tot Vlinder getransformeerde Rups* (twee cels, beide gouache; 25,3 x 30 cm en 25,5 x 30 cm) £ 956 (500-600);

149 *Moeder-vogel* (gouache op cel; 25,5 x 30 cm) £ 247 (100-150);

150 *Cheshire Cat* (gouache op cel; 25,5 x 30 cm) £ 2250 (800-1000);

151 *Mad Hatter schenkt thee* (gouache op gecombineerde cels; 25,5 x 30 cm) £ 1012 (1000-1500);

152 *Geschrokken kijkende Kaarten-Tuinlieden* (gouache op gecombineerde cels; 25,5 x 30 cm) £ 450 (250-300);

153 *Harten Koningin en het Witte Konijn* (gouache op gecombineerde cels, met originele geaquarelleerde produktie-achtergrond; 31,8 x 39 cm) £ 1687 (1000-1200);

154 *Harten Koningin* (gouache op cel; 20,3 x 26 cm) £ 900 (600-800);

155 *Het Witte Konijn en de Harten Koning* (gouache op gecombineerde cels; 25,5 x 30 cm) £ 675 (400-500);

156 *Tweedledee en Tweedledum met geheven vuisten* (gouache op cel; 25,5 x 30 cm) £ 675 (400-600).

157 *Alice praat met Tweedledum en Tweedledee* (gouache op gecombineerde cels, met originele geaquarelleerde produktie-achtergrond; 31,8 x 41 cm, zie illustratie) £ 3037 (2500-3000).

Een 'produktieachtergrond' is overigens een achtergrond die daadwerkelijk voor de film gebruikt is (in tegenstelling tot speciaal voor galeries vervaardigde of gefotokopieerde achtergronden). Omdat deze gebruikt zijn voor een groter aantal filmbeelden zijn ze zeldzamer dan de cels, wat uiteraard tot uitdrukking komt in de prijs.

Animation Art and Collectables, Monday 24 April 1995, Christie's South Kensington, 85 Old Brompton Road, London SW7 3LD.

Zoeken naar de Snark

Lewis Carroll was al beroemd door 'Alice's Adventures in Wonderland' en 'Through the Looking-Glass' toen in 1876 'The Hunting of the Snark' verscheen. Het is een 'nonsens-gedicht' —een gewild genre in die tijd— van 141 kwatrijnen, een ballade in acht delen waarin tien dramatis personae met een zeilschip op zoek zijn naar de Snark.

Natuurlijk is erg veel zin én onzin uit voortgekomen. Velen schreven over dit verhaal en gaven hun interpretaties. Voor toneel bewerkt, op muziek gezet of voorgelezen op de BBC. Er zijn Snark-verenigingen geweest met wereldberoemde leden. Een klein meisje heeft het eens tijdens een lange rijtuigrit aan Carroll voordragen —uit het hoofd!

Volgens Chesterton moet Carrolls nonsens-verhaal gelezen worden door 'sages and grey-haired philosophers... in order to study that darkest problem of metaphysics, the borderland between reason and unreason, and the nature of the most erratic of spiritual forces, humour, which eternally dances between the two.' Meer, veel, veel meer van deze wetenswaardigheden zijn te vinden in Martin Gardners boekje 'The Annotated Snark' (Penguin, London 1974).

De zeer vrije bewerking van Paul Pourveur (1987) werd onlangs opgevoerd door de 'Stichting Arnhemse Theaterinitiatieven' i.s.m. 'Theatergroep Piek'. De waarschijnlijk laatste voorstelling was op 31 mei in Nijmegen te zien.

Meteen is duidelijk dat we niet met schip en bemanning op zoek, op jácht gaan naar één of ander raadselachtig schepsel. Nee, er is een vreemd gezelschap dat vergadert over een heel belangrijk probleem; gelukkig niet aan een lange tafel, maar meest bewegend, in bijzonder samenspel, op een eenvoudig maar heel origineel toneel van sobere planken, schuin oplopend met links een groot rond gat... meer niet. Weinig leidt de toeschouwer af van Het Probleem. Er moet immers zo snel mogelijk een Oplossing komen en al kommunicerend, vaak óver de kommunikatie, moet men die zien te vinden. Maar men verdwaalt tussen de betekenissen van de woorden; de woorden en hun (waan-)zin: nóóit leidt de diskussie tot eensgezindheid en ook al is de dreiging nóg zo groot, er wordt niets besloten.

Bij Carroll kun je je nog iets vóórstellen; de Snark wordt beschreven als een angstaanjagend wezen. Bij Pourveur is het veel minder konkreet en dus dichter bij wat het is. Evenals de spelers, zij zijn ook 'zinnebeeldigen': de Zon, het Mijnwezen, de Stof, de Mensheid, Gebroken Hart, maar ook een Bankier en een Schuldenaar. De spelers mogen voor mij ook 'gewone mensen' zijn. In de snelle inhoudsloze en toch zo betekenisvolle dialogen ligt een direkte herkenning. We kennen die dialogen allemaal! Misschien is dat de kracht van elke geslaagde allegorie: het abstrakte door de personifikatie gekonkretiseerd.

Direkt, dynamisch, veel beweging èn humor, veel moet door de regie toegevoegd zijn,. In de tekst, die overigens letterlijk werd gevolgd, staan geen aanwijzingen. Het spel is satyrischer dan de tekst; als lezer zat ik nooit te lachen.

Voor mij is de mooiste scène de dialoog in de vijfde 'Rite' tussen Gebroken Hart en Gebroken Droom, een kerngedeelte. Aan zulke scènes merk je hoe ver Pourveur van Carroll vandaan groeit: 'Fit the Fifth' is 'The Beaver's Lesson'. Boeiend, hoe twee totaal verschillende verhalen, zo je wilt, precies dezelfde diep- of onzinnige betekenis kunnen ontvangen. Leg het erin en het klopt, 'it fits'.

Gardner bespreekt kort enkele vrij algemene interpretaties. In de laatste is de Snark, de Boojum, de absolute vernietiging van de mens door de atoombom... Evert Geradts zegt in zijn vertaling van de Snark, 'De jacht op de Strok' (uitg. Drukwerk, Amsterdam, 1977) dat die interpretaties nergens op slaan en dat hij de enige is 'die C.L. Dodgson begrijpt.' Ik hoop dat velen dat met hem vinden. Wie zou er trouwens bezwaar hebben tegen deze (Gardner, p.28): 'The Snark is a poem of being and non being, an existential poem, a poem of existential agony. The Bellman's map is the map that charts the course of humanity; blank because we possess no information about where we are or whither we drift. The ship's bowsprit gets mixed with its rudder [...]. The boojum is more than death. It is the end of all searching. It is final, absolute extinction.'

Maar goed, Carroll zelf heeft vele malen gezegd dat hij het ook niet wist.

In de laatste 'Rite', de 'Herschikking' (door de Klokkeman) worden aan de twee delen waarin het 'Corpus' uiteenvalt de namen 'Alles' en 'Iedereen' gegeven. 'Alles' zoekt niet meer, 'Iedereen' wel!

They sought it with thimbles, they sought it with care;
They pursued it with forks and hope;
They threatened its life with a railway-share;
They alarmed it with smiles and soap.

En het verhaal van de boegspriet volgt — we zijn dan even weer aan boord bij de 'oorspronkelijke bemanning', wel heel dicht bij Carroll [de tekst van deze scene is vrijwel letterlijk van Carroll, al is het dan niet uit het gedicht, maar uit het voorwoord bij de 'Snark'; PK]. Ook in de m.i. wat gekunstelde scherpzinnigheid in de trant van Humpty Dumpty's portmanteau: je stopt twee betekenissen in één nieuwe woord door twee woorden tegelijkertijd uit te spreken (bv. in 'Jabberwocky' wordt 'lithe and slimy': 'slithy'). De Klokkeman laat de Stem (die alle scènes aan elkaar verhaalde) 'bijtend en deplorabel' tegelijk uitspreken... dat wordt dan: Bij-bel! Wel wat geforceerd en zeker niet Carrolliaans. De 'Oplossing' blijkt ook daar niet te vinden, natuurlijk.

Voorlopig wat dit de laatste voorstelling. Jammer! Maar misschien dat bij voldoende belangstelling er toch nog een aantal kan komen in 't volgende seizoen. In elke (studenten-)stad moet het toch nog beste enkele keren mogelijk zijn, graag!

■ *Franke Koksma*

The Hunting of the Snark van Paul Pourveur (naar Lewis Carroll). Opgevoerd door Stichting Arnhemse Theaterinitiatieven i.s.m. Theatergroep Piek. Regie: Willibrord Keesen. Spelers: Erik B. Benders, David Eeles, Jan van Eijndthoven, Edgard Geurink, Genio de Groot, Ingrid Kuijpers, Monique Kuijpers, Trudie Lute, Michiel Nooter Henk de Reus, Machteld Stolte en Marike van Weelden. Stem: Philip Bloemendaal. Toneelbeeld: Petra Korink.

De tekst van deze bewerking verscheen in boekvorm bij uitgeverij Dedalus. Dit boekje is —samen met de elpee met de bijbehorende muziek (niet gebruikt in de hierboven besproken voorstelling)— nog steeds leverbaar à *f* 17,00 / 400 Bfr incl. verzending. Zie W-S- 2, p.7.

KOLOFON:

De **Wonderland-Spiegel**, informatiebulletin voor 'Alice'-verzamelaars verschijnt zonder vaste regelmaat, 3 à 4 keer per jaar.
Uitgave, redaktie en vormgeving:
Peter Kuipers, Lipperkerkstraat 24, 7511 DA Enschede. Tel: 053-308903 (vanaf 10 oktober: 053-4308903).
Alle teksten zijn geschreven door Peter Kuipers, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld. Alle afbeeldingen van voorplaten zijn afgedrukt op 25% van het oorspronkelijk formaat.
Medewerkenden: Harold Kaplan, Gene King en Franke Koksma
Abonnementen: alleen bij vooruitbetaling van minimaal *f* 15,00 per abonnee op Postbank rek. nr. 3989947 tnv. P. Kuipers te Enschede ovv. *Abonnement Wonderland-Spiegel m.i.v. nr. 5.*
België: 300 Bfr met naam en adres in envelop aan redaktie-adres (koers: 20 Bfr = *f* 1,00). Abonnementen tegen kostprijs (*f* 0,20 per pagina + verzendkosten) tot het betaalde bedrag op is.
Foreign readers: English summary and order form available on request.
Nabestellingen en losse nummers volgens vermelde prijs (incl. verzendkosten). Nr.1 *f* 4,70; Nr.2 *f* 3,60; Nr.3 *f* 6,95 (incl. bijlage); Nr.4 *f* 4,00. Introduktienummer gratis.
Commerciële advertenties: tarieven op aanvraag bij de uitgever verkrijgbaar.
ISSN: 1382-418X

Speeldata *'Alice'* van De Verbeelding:

7 okt: Diksmuide (B) (Kruispunt) 14.30
25 okt: Groningen (Het Pompstee) 14.00
29 okt: Ninove (B) (De Plombom) 15.30
10 nov: Amsterdam (Krakeling) 20.00
19 nov: Terneuzen (Zuidland) 15.00 uur

De voor 17 april aangekondigde uitzending van **Del Tredici**'s *Vintage Alice* in het programma *'Nieuwe Maandag'* (om de twee weken om 20.00 uur op Radio 4) werd op het laatste moment uitgesteld en zal nu binnenkort uitgezonden worden. Hou uw programmablad in de gaten!

De Kinderlijke Kijk van Lewis Carroll

In de aula van de Katholieke Universiteit te Nijmegen hield Carel Peeters, literatuurcriticus van Vrij Nederland, in het kader van het Studium Generale 'Kinderlijke Kijk', op dinsdag 11 april j.l. een lezing over Lewis Carroll. Ruim honderd belangstellenden werden een uur zeer geboeid.

Peeters opent zijn betoog met één zinnetje uit *Through the Looking-Glass*: 'Het kwam voor dat ik nog voor het ontbijt maar liefst zes onmogelijke dingen geloofde.' (De Witte Koningin in gesprek met Alice). Vervolgens is hij enkele minuten aan het woord over Robert Musil (Oostenrijk 1880-1942), bekend als auteur van *De man zonder eigenschappen*. Hoe komt hij straks weer terug bij Alice, denk je dan en al snel wordt die vraag beantwoord in de twee kernbegrippen in Musils roman: werkelijkheidszin en mogelijkheidszin. In de definitie van de laatste komt Carroll prachtig naar voren: 'het vermogen om alles te denken wat evengoed zou kunnen zijn, en om aan wat *is* geen grotere betekenis te hechten dan aan wat *niet is*.' Dodgson in de eerste: 'alles moet zeker, konkreet en voorspelbaar zijn.' In de beide Alice-avonturen komt deze tegenstelling in eindeloze variatie terug; één voorbeeldje: Alice moet van de Witte Koningin flink proberen onmogelijke dingen te geloven: 'Toen ik zo oud was als jij deed ik het elke dag een half uur.'

Dat onder de oppervlakte van ons dagelijks handelen nogal wat aan 'bizarre verlangens' te vinden is en dat daarvan verreweg het meeste angstvallig wordt onderdrukt, wist Robert Musil. Dodgson natuurlijk óók. Hij verdrong in het dagelijks maatschappelijk leven die 'ondergrondse cultuur' en was de stijve, negentiende-eeuwse Victoriaan. 'De Reverend Charles Lutwidge Dodgson moest, om Lewis Carroll in toom te houden, een moralist zijn en iemand die veel weg had van een oude vrijster die overal aanmerkingen op maakt. (...) Het raadsel van Lewis Carroll is hoe hij er gezond bij is gebleven.'

Met mooie voorbeelden illustreert Carel Peeters zijn interessante vergelijking. Wel zeer fraai is de tekening in één van de familie-tijdschriftjes, *The Rectory Umbrella*, die de jonge Lutwidge redigeerde rond 1845. Op deze tekening houdt een lachende figuur een paraplu vast die 'gemaakt' is van *Tales, Poetry, Fun, Riddles* en *Jokes*. 'Gevoed' door engeltjes die komen aanvliegen met mandjes vol *Liveliness, Taste, Good Humour, Knowledge, Mirth, Content* en *Cheerfulness*. Die voeding is hard nodig want boze figuren gooien met *Gloom, Spite, Ennui, Crossness* en *Woe*.

Peeters stelt dat Dodgsons hele leven in de geest van deze tekening geleefd is. Hier komt de titel van het Studium Generale ook duidelijk naar voren. Dodgson houdt zijn kinderjaren vast, er is geen breuk in zijn groei naar volwassenheid en het heimwee naar de 'èchte' kindertijd komt in veel van wat hij schreef naar voren; volgens Peeters wel heel sterk in het laatste couplet van *Solitude*:

I'd give all wealth that years have piled,
The slow result of Life's decay,
To be once more a little child
For one bright summer-day.

Juist waar nonsens en formele logica elkaar raken, beide zijn werelden waarop de wetten van de werkelijkheid niet van toepassing zijn, vinden we Carroll én Alice in de dialogen met de bewoners van 'Wonder- en Spiegelland'. Voorbeelden te over, bij de Mad Hatter, Humpty Dumpty, de Caterpillar, bijna met iedereen ... achteruitleven, identiteit, betekenis ... raadselachtige onderwerpen met een grote suggestieve kracht.

Peeters laat lichtbeelden zien die Carrolls ongelooflijk grote produktiviteit illustreren —'de taal was zijn speelgoed'— en hij vertelt over de duizenden brieven aan jonge meisjes en over de vele foto's die Carroll maakte. Peeters geeft voorbeelden van bizarre citaten uit brieven en laat een foto zien van een heel jong meisje 'dressed in nothing' (van Carrolls naaktfoto's zijn maar enkele bewaard gebleven, hij heeft zelf de negatieven vernietigd).

'Mogelijkheidszin en slechtheid hadden in het leven van Lewis Carroll een heel ander gewicht dan in zijn werk, speciaal in zijn twee Alice-boeken en in de brieven aan kinderen. In zijn leven waren goed en kwaad geen kinderachtige begrippen, in zijn werk was de ernst afwezig en is de echte wereld van goed en kwaad verdwenen. In zijn werk heerst een vrolijke en grimmige willekeur, zodat Alice op het ene moment bot en klierig kan zijn, op het andere moment beleefd en timide; op het ene moment is ze hulpeloos, en dan weer zelfbewust en eigenzinnig. Ze kan ook heel braaf en conformistisch zijn.' (...) 'In zijn werk en brieven aan kinderen is in hoge mate zin onbewuste of ondergrondse zelf aan het woord.' (...) 'Lewis Carrolls duistere emoties en gevoelens werden gemaskeerd door een overdreven gehechtheid aan bepaalde manieren, tot in het pietluttige. Hij was hypersensitief en makkelijk geschokt; hij verliet de eetzaal wanneer iemand een verkeerd woord zei ('a bad word').'

Dit wat langere citaat maakt duidelijk dat Peeters van mening is dat Carroll met het schrijven van de brieven en het fotograferen een 'Wonderland binnen de werkelijkheid van zijn dagelijks leven' haalt. Natuurlijk twijfelt (bijna) niemand aan Carrolls artistieke, idealistische, esthetische en ethisch verantwoorde bedoelingen, maar Peeters stelt wel dat 'Lewis Carroll in al zijn vroomheid en stijfheid zijn werkelijkheidszin tartte' en dat in 'zijn lofzangen op de puurheid, zuiverheid en hemelse onschuld van kleine meisjes en hun lichamen erotische gevoelens moeten zijn gesublimeerd, hoe esthetisch die dan ook weer waren.'

>

Al die fantastische onmogelijke mogelijkheden, al die absurditeiten, juist in Wonderland en Spiegelland maken vele associaties mogelijk — één woord kan al zoveel betekenen, wat 'doet dan een boek vol'? Toch kan er ondanks de vele tegenstrijdigheden een interpretatie gevonden worden als waren de beide boeken een allegorie met een min of meer eenduidige betekenis. Peeters eindigt dan ook met een korte weergave van de visie van Florence Becker Lennon (één van Carrolls biografen). Impliciet refereert hij daarmee ook aan Robert Musil.

'Alice vindt in het konijnehol een Gouden sleuteltje waarmee zij het deurtje openmaakt dat toegang geeft tot een mooie tuin, ''de mooiste tuin die zij ooit heeft gezien.'' Maar zij kan er niet in, ze is te groot voor het kleine deurtje. Aan het einde van de hoofdstukken die dan volgen geeft ze zichzelf steeds de opdracht weer te gaan zoeken naar die mooie tuin. Het duurt tot het einde van de Mad Tea-Party tot zij hem eindelijk kan betreden. Het blijkt een prachtige tuin, met schitterende bloemen, maar is bevolkt door louter onaangename mensen (zoals de Koningin) die haar behandelen alsof zij er niet bij hoort en alsof ze getikt is. Ze verweert zich dapper, met name tijdens het proces over de al of niet gestolen taartjes, maar de mooie tuin verandert niet in een echte Betoverende Tuin. Die bestaat ook niet, zoals elke lezer van *Alice in Wonderland* en *Through the Looking-Glass* heeft begrepen: rooskleurig wordt het leven in deze boeken allerminst voorgesteld, hoe vermakelijk en inventief zij ook zijn. Alice, zo is de moraal van dit verhaal, zal in de mooie tuin van het leven aan de lopende band met onaangename mensen en situaties te maken krijgen, bovendien met wrok, droefheid, koppigheid, verveling en smart. Daarom bestreed Lewis Carroll die onaangenaamheden met *lovely, delightful nonsense*, zoals hij al deed als kind in *The Rectory Umbrella*.'

Het is mij nog niet bekend of de lezing wordt gepubliceerd. Zodra daarover meer bekend is laat ik u dat weten.

Franke Koksma

Boek, tekenfilm & hoorspel

Bij diverse dumphallen ligt sinds kort **Fantasia 2**, een boek met acht sterk versimpelde versies van klassieke sprookjes en verhalen. De teksten zijn gezet in grote letters en ook de simpele kleuren-tekeningen van de Spaanse tekenaar *Carlos Busquets* zijn groot afgedrukt. Een boek voor de kleinste lezers. *Alice in Wonderland* telt 22 pagina's (van de 172). Prijs *f* 9,95.

Fantasia 2: uitg. MIC, Brussel, 1995. 19,5 x 27,5 cm. 172 pag. kleur, gebonden. *f* 9,95.

RCV 2001 bracht onlangs de Nederlandse versie van de nieuwe *Alice in Wonderland* **tekenfilm** van *GoodTimes* op VHS video uit. Deze Amerikaans-Japanse produktie haalt het natuurlijk niet bij Disney, maar is niet zo slecht als veel andere bewerkingen voor kinderen. De Hertogin komt er niet in voor, maar Alice ontmoet wel de 'Lachjespoes' en tijdens de Theevisite krijgen we een amusant muzikaal intermezzo over 'dingen die beginnen met een M'. Dit deel van de animatie is uitgevoerd in de stijl van kindertekeningen (erg apart). De titelsong van de film wordt vertolkt door *Bernadette*.

Alice in Wonderland: GoodTimes Home Video Corp., 1994 / RCV 2001 Nederland BV, 1995. Ca. 50 minuten, Nederlands gesproken. *f* 24,95. Gezien bij Toys'R'Us.

De *Free Record Shop* winkels hebben een Alice in Wonderland **compact disc** in

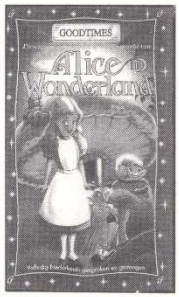

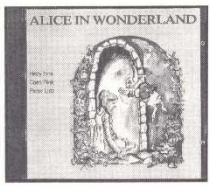

de aanbieding voor slechts *f* 2,50. Het betreft de hoorspel-uitvoering (ca. 30 minuten) met de stemmen van Hetty Blok, Coen Flink en Pieter Lutz, eerder (jaren '70?) uitgebracht op elpee en cassette op het *Kinderland*-label.

Alice in Wonderland cd, Point Productions 2680032, 1991. Ca. 30 min. *f* 2,50 bij Free Record Shop.

Vrij Nederland

Het weekblad *Vrij Nederland* voegde aan het nummer van 20 mei 1995 een speciaal 24 pagina's tellend katern toe met de titel **Kinderrepubliek der Letteren** (een special van het wekelijkse literaire gedeelte 'Republiek der Letteren'). Hierin onder andere *Nog een keer, nog een keer!*, over 'stukgelezen voorleesboeken', waarin onder meer een kort gesprek met *Conrad van Oven* uit Groningen over zijn favoriete voorleesboek, *Alice in Wonderland*. De zoon van Alice-vertaalster M.C. Van Oven-Van Doorn blijkt behalve enkele Engelstalige uitgaven slechts drie Nederlandse vertalingen te bezitten: die van zijn moeder uit 1934 (de tekst meldt ten onrechte 1925), van P. de Zeeuw J.Gzn. (in feite identiek aan de vertaling van Mevr. van Oven-van Doorn) en van Eelke de Jong (uit 1982).

Het VN-katern is/was overigens ook gratis los verkrijgbaar bij de kinderboeken-afdelingen van openbare bibliotheken en boekhandels.

Voor wie het daar niet meer vindt en er tòch eentje wil hebben, zijn er op het redaktieadres nog enkele exemplaren gratis (d.w.z. tegen portokosten) verkrijgbaar.

Zoete Alice

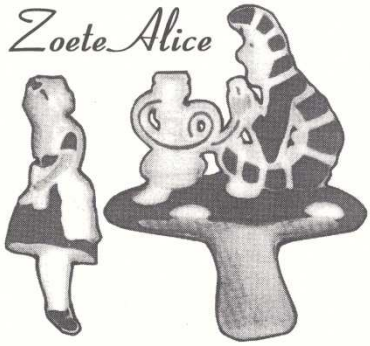

Alice kwam ooit tot het inzicht dat het misschien wel door *'barley-sugar and such things'* komt dat kinderen zoet worden. Daarom is het niet zo vergezocht dat ze nu ook zelf in suiker 'vereeuwigd' is. De *Lucks Company* uit Tacoma, Washington (USA), vervaardigt ten behoeve van taartenbakkers een groot assortiment **suiker-decoraties**. Bestelnummer 524 omvat een setje van twee figuurtjes, te weten Alice en de Rups op de paddestoel, resp. 9 en 11,5 cm. hoog.

De suikerfiguren worden in Nederland geleverd door Jacobi Sugarcrafts International uit Oud-Beijerland. Hoewel ze eigenlijk niet aan particulieren leveren, kreeg ik toch een dozijn toegestuurd, zodat de abonnees van dit blad tegen kostprijs een setje kunnen bestellen. De figuurtjes bestaan zoals gezegd uit pure suiker (met kleurstof). Als ze al niet onbeperkt houdbaar zijn, dan toch in elk geval héél erg lang. Omdat ze wel breekbaar zijn worden ze natuurlijk zeer zorgvuldig verpakt.

Prijs per setje: *f* 4,50 (incl. Btw) plus *f* 2,40 verzendkosten. België: 135 Bfr incl. verzending.

U kunt de portokosten besparen door uw bestelling zelf op te halen op het redaktieadres in Enschede of op de Verzamelaars Jaarbeurs (11-12 november) in Utrecht. De afbeelding hiernaast is op de helft van de ware grootte.

Naar een Nederlandse Carroll-bibliografie

In 1982 verscheen, ter gelegenheid van de 150e geboortedag van Lewis Carroll, een speciaal nummer van *Wauwelwok*, het tijdschrift van het Nederlandse Lewis Carroll Genootschap (dat toen nog bestond), met een uitgebreide (Engelstalige) bibliografie van de Nederlandse Alice-uitgaven, samengesteld door *Mary Boxen*. Een zeer verdienstelijk werk, dat meer dan honderd uitgaven (inclusief herdrukken) indexeerde.

Omdat er sindsdien heel wat nieuwe Alice-boeken verschenen, en omdat de informatie in de index toch op vele punten onvolledig blijkt, heb ik het plan opgevat om een nieuwe bibliografie samen te stellen. Deze zal —onvermijdelijk— in beginsel geïnspireerd zijn op de index van Mary Boxen, maar zal wel volgens een nieuw systeem uitgevoerd worden. Niet alleen zullen àlle werken van Carroll vermeld worden (dus ook vertalingen van de Snark en bv. zijn brieven en puzzels), maar bovendien zal de nieuwe index tweetalig uitgevoerd worden (Nederlands/Engels) en geïllustreerd met alle voorplaten. De streefdatum voor publikatie is 14 januari 1998, Carrolls 100e sterfdag.

Ik zou graag van verzamelaars horen die al voor zichzelf een soortgelijk overzicht hebben bijgehouden van de nieuwe verschijningen, die korrekties hebben op de Boxen-index, of die een algemene bijdrage willen leveren.

Omdat een en ander nog op zich laat wachten, zal in de WONDERLAND-SPIEGEL regelmatig aandacht worden besteed aan details die nog uitwerking behoeven. Zo wordt bijvoorbeeld uit de oude index niet helemaal duidelijk hoe het precies zit met de 'Oud Goud'-reeks van Van Goor. De oudste Nederlandse edities zijn in de Boxen-index maar zeer onvolledig in beeld gebracht. Evenmin is er een duidelijk overzicht van de obscure uitgaafjes van de versie met het 'vreemde prinses'-verhaal en alle varianten daarop (van Johanna van Munching, of Ankie van den Aardweg, of Ankie Aalbers, of Henriette van Hoorn, of...?).

In dit nummer wil ik beginnen met twee kleinere vraagjes (in de hoop dat u me geen muggenzifter vindt). Ten eerste de *Groot Nederland*-uitgave uit 1929 van **Alice's Avonturen in het Wonderland**, 'opnieuw verteld' door *Antoinette van Dijk*. Hiervan bestaan, voor zover bekend, twee —vrijwel identieke— edities. Beide zijn gebonden in paars linnen met opgeplakt plaatje (Alice met het Witte Konijn, gedrukt in bruin op beige papier) en bandbestempeling in zwart en goud. De eerste versie heeft een plaatje van 94 x 121 millimeter met een bruine kaderrand. Het plaatje is opgeplakt in een geprägd vlak (het papier-oppervlak ligt dus gelijk met de bovenkant van het linnen). Bij de tweede versie is het plaatje 93 x 120 mm. zonder bruine rand, maar er omheen is een vrijstaand zwart kader van 98 x 124 mm gestempeld, dat bij de eerste versie ontbreekt. Het plaatje is voelbaar óp het linnen geplakt.

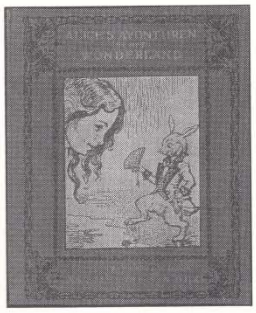

Een verder verschil is dat in de eerste versie achterin, na pagina 144, nog 4 ongenummerde pagina's volgen met een inhoudsopgave (pag.'145') en een fondslijst van Groot-Nederland ('146-148'). Bij de tweede versie ontbreken die vier pagina's. Het is niet duidelijk welke de eerste druk is, al ligt het voor de hand om de editie met de vier extra pagina's als eerste aan te merken.

Tot slot het mysterie waar het hier om te doen was: op de laatste pagina staat in de exemplaren die ik ken (van de eerstgenoemde editie), onder de lijst met te verschijnen *Jongensboeken van 'Groot Nederland'*, een potloodkrabbel geschreven, waarschijnlijk een getal:

Heeft iemand enig idee wat deze notatie zou kunnen inhouden? Elke suggestie is welkom! Uiteraard wordt ook iedere melding van nòg andere afwijkingen op prijs gesteld.

Ten tweede **De ganzenhoedster bij de fontein - Alice in Wonderland** van uitgeverij Hemma uit 1970. Dit is een boek uit een serie sprookjes en verhalen met erg simpele tekstjes en paginagrote illustraties door *Jose Luis Macias S.* Elk boek bevat twee verhalen in harde kaft. Door boeken dubbel te kopen kom je er soms achter dat een uitgave niet zo uniek is als hij lijkt. Van de genoemde uitgave (met blauwe rug) blijken minimaal drie verschillende drukken te bestaan, die zich onderscheiden door geringe verschillen in rugtitels, plaatsing van de titel op de voorplaat en positie van de teksten t.o.v. de tekeningen. Ze zijn echter het makkelijkst te herkennen aan de vermelding achterop de kaft. In willekeurige volgorde:

Versie **A** is gedrukt op helder wit en erg dun (bijna doorzichtig) papier. Het

boekblok is gelijmd in de geplastificeerd kartonnen band. Op de achterkant deze vermelding:

S. 3031 Nº 5 HEMMA **D. 1970/0058/17**

Versie **B** heeft iets minder wit en wat dikker papier, maar is als een *geniet* katern in de band gezet. Op de voorlaatste pagina staat *gedrukt in België* en *«D« 1970/0058/17*. Achterop:

Uitgeverij Hemma — S. 3031 Nº 5

Versie **C** is gedrukt op tamelijk dik papier dat enigszins getint is en zit gelijmd in de kaft. Onderaan de voorlaatste pagina staat *Gedrukt in België*. Op de achterkant:

HEMMA

S 31/5 D 1970/0058/17

De oplage van deze laatste versie is ook gebruikt in het boek *Een keur van sprookjes voor de kleintjes*, waarin (in een full color met goud bedrukte band, met voorop Klein Duimpje en de reus) drie boeken uit de serie (dus 6 verhalen) gebundeld zijn (met Alice achterin). Aangezien dat boek de nummers *S 3032/1* en *D 1971/0058/31* vermeldt, is bovenvermelde versie C waarschijnlijk ook een druk uit 1971.

De Boxen-index vermeldt de 'Ganzenhoedster' als *1970 HU* en de 'Keur van sprookjes' als *1971 HU*, en blijkbaar zijn er nòg meer verschillen. Zo zou volgens de index de eerste het nummer *No. 4112* moeten hebben en zou bij de bundeling Alice *voorin* moeten zitten, als eerste verhaal.

Zijn er misschien nog meer afwijkingen te signaleren? En zijn er lezers die een exemplaar hebben waarop nog de oorspronkelijke prijs vermeld staat? Aan de hand daarvan valt misschien een chronologische volgorde af te leiden.

Lisa in Wordland *(Alice in Stripland #4)*

De nieuwste op 'Alice' geïnspireerde aanwinst op stripgebied is beslist ook één van de allerleukste. Lisa Simpson speelt de hoofdrol in de 29 pagina's tellende *comic* **Lisa in Wordland**. Terwijl ze een brief zit te schrijven valt ze in slaap, uit haar boekenkast valt de *Annotated Alice* op haar hoofd en ze volgt een postbode over een tuinpad naar een klein deurtje. Op een tafeltje naast de deur ligt een envelop met de tekst 'Read me' en als ze de brief leest wordt ze zo klein dat ze met gemak door de deur kan. In de jungletuin erachter ontmoet ze de 'thesaurus', en na een korte bezinning à la Oz (*'Snowball, I have a feeling we're not in Springfield anymore'*), komt ze terecht op theevisite bij de Man Who Swallowed A Dictionary (een variant op de Mad Hatter), waar de postbode het verhaal vertelt van *'the little* ***ink drop*** *who cried and cried... and cried and cried, because his mother was in the* ***pen****... and he didn't know how long the* ***sentence*** *would be...'*. Vervolgens ontmoet ze in Backwords Country de tweelingbroers Bob en Otto die alleen in palidromen spreken, komt ze terecht op een grote kruiswoordpuzzel en tot slot op een gigantisch scrabble-bord. De koning hier is de

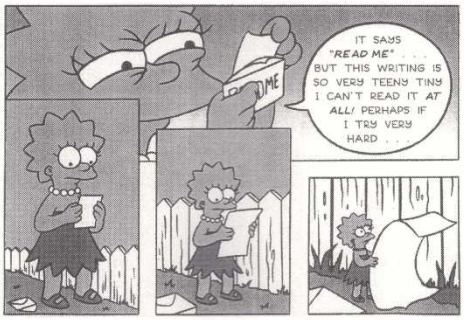

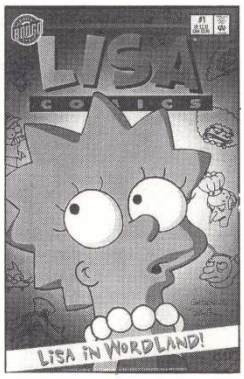

'Grand High Inflated Egomaniac', een scrabble-steen met de letter I ('ik'). Tijdens het scrabble-spel gaan de stenen liggen waar ze willen, speelt de koning vals en laat hij niet iemand onthoofden, maar 'ontklinkeren' ('disemvowel'; een voetnoot verklaart dat Lisa in zo'n geval gereduceerd zou worden tot Ls Smpsn).

De strip zit vol met —veelal onvertaalbare— woordgrapjes, zoals de brievenbussen die door middel van de letters op de brieven 'in code' communiceren (zo spellen de letters 'I-C-U-R-B-Z de zin 'I see you are busy'). Zoals Lisa aan het eind zelf zegt: *'... so very curious, I just can't put it into words.'*

Het verhaal werd geheel in de geest van Lewis Carroll geschreven door *Mary Trainor* en in beeld gebracht door een viertal tekenaars onder supervisie van Simpsons-bedenker *Matt Groening*. Niks geen artistieke hoogstandjes, gewoon simpele tekeningen in heldere kleuren.

Lisa Comics #1, Lisa in Wordland (Mary Trainor & Matt Groening): uitg. Bongo Comics, 1995. 17 x 26 cm. 32 pag. kleur, geniet. $ 2.25 (ca. *f* 5,50) ISSN 1080-9120. Engelstalig.

(wordt vervolgd)

Verse import

Zoals wij allen weten, is er niet één versie van *Alice in Wonderland*, maar zijn er *drie*. Om te beginnen *Alice's Adventures Under Ground*, de eerste versie van de avonturen van Alice, zoals Carroll die vertelde aan de zusjes Liddell. Het handgeschreven en door hemzelf geïllustreerde origineel deed hij Alice Liddell kado. Vervolgens *Alice's Adventures in Wonderland*, de voor publikatie uitgebreide versie van het verhaal, zoals miljoenen mensen het kennen (1865). En tot slot bewerkte Lewis Carroll zijn verhaal ook nog 'voor de kleintjes': *The Nursery 'Alice'* (1889).

Van **Alice's Adventures Under Ground** verscheen in 1886 bij Macmillan de eerste facsimile-editie. Bij uitgeverij *Dover* was jarenlang een facsimile uitgave (in zwartwit) verkrijgbaar en in 1985 publiceerde uitgeverij *Pavilion* een een mooie reproduktie in 'kleur'. Dit boek, met een voorwoord van de kleindochter van de echte Alice, is nu weer verkrijgbaar (3e druk). De uitgave bevat niet zoveel bibliografische informatie als de *Dover*-editie (die ook alle extra teksten uit de Macmillan-facsimile herdrukte), maar daarbij moesten we het doen zonder o.a. de gekleurde hoofdstuktitels. Het fotootje van Alice dat onderaan de laatste pagina van het manuscript geplakt zat, en dat een door Carroll getekend portretje van Alice bedekte (zoals pas begin jaren '80 werd ontdekt) is voorin

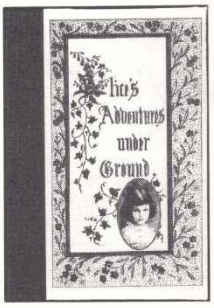

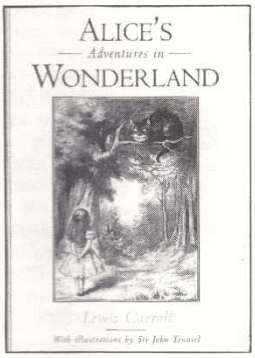

het boek afgedrukt. Bij de eerste druk was dat nog iets mooier, op een apart vel transparant papier achterin het boek.

Alice's Adventures Under Ground: uitg. Pavilion, 1985/95. 14 x 21 cm. 112 pag. gebonden in halflinnen. ISBN: 1-85145-471-3. £ 9.99 (*f* 33,25). Import: Nilsson & Lamm.

Omdat moderne kinderen, zo verklaart uitgeverij Macmillan, geen interesse meer hebben in boeken met zwartwitplaatjes, verschijnt in oktober de eerste **full colour** uitgave van *Alice's Adventures in Wonderland* met illustraties van John Tenniel. Behalve de acht tekeningen die al in 1910 door Harry Theaker werden ingekleurd, bevat de uitgave ook de resterende 34, in dezelfde stijl ingekleurd door een zekere juffrouw *Diz Wallis*.

Alice's Adventures in Wonderland: uitg. Macmillan, 1995. 17,5 x 24,5 cm. kleur, gebonden met stofomslag. £ 12.99. ISBN: 0-333-64049-7. Import: Nilsson & Lamm. Verschijnt in oktober.

In november bij Macmillan: **Lewis Carroll - A Biography**, een nieuwe biografie van de hand van Carroll-kenner *Morton N. Cohen*. Cohen is degene die ontdekte dat er onder de foto in *Alice's Adventures under Ground* (zie boven) een tekening zat en hij redigeerde o.a. *The Letters of Lewis Carroll* (Macmillan/ Oxford University Press, 1978), alsmede een selectie hieruit. Toen al werd deze biografie aangekondigd. Het is een boek geworden van maar liefst 592 pagina's, met ruim 100 foto's en illustraties van Carroll, voor £ 19.00 (ca. *f* 63,00 / 1150 Bfr. in de import).

Lewis Carroll - A Biography (Morton N. Cohen): uitg. Macmillan, 1995. 15,5 x 23,5 cm. 592 pag. zw.w. geïll., gebonden met stofomslag. £ 19.00. ISBN: 0-333-62926-4. Import: Nilsson & Lamm. Verschijnt in november.

Buitenlands nieuws

De **Lewis Carroll Society of North America**, blijkt de laatste tijd nogal wat nieuwe bestuursleden te hebben gekregen, waarschijnlijk reden waarom een officiële reaktie zo lang op zich liet wachten. De nieuwe voorzitter is *Joel Birenbaum* (zie vorig nummer) en *Dr. Geneviève Bruaet Smith* is de nieuwe secretaris. Het lidmaatschap kost $ 20.00 per jaar. Schrijf naar *The Secretary, LCSNA, 1655 34th Street NW, Washington DC 20007, USA.*

Leden krijgen vier keer per jaar de *Knight Letter*, een fraai gedrukte 8 pagina's tellende nieuwsbrief. De laatste nummers (49 en 50) bevatten verslagen van ledenvergaderingen, informatie over de nieuwe functionarissen en diverse losse nieuwtjes. Het interessantste nieuws is wellicht het feit dat op 27 januari 1995 j.l. (Lewis Carrolls 163e geboortedag) een officiële *Lewis Carroll Home Page* werd geopend op het *World Wide Web* op Internet. Deze digitale 'pagina' biedt een toegang tot alle mogelijke soorten van informatie over Lewis Carroll, zowel van de LCSNA als van andere Internet-gebruikers. Meer hierover in een volgende WONDERLAND-SPIEGEL. In nummer 50 o.a. een item dat van 'het Net' geplukt werd: in 1986 begonnen een paar computergekken in Boulder, Colorado, met het vieren van 'Mad Hatter Day'. Omdat de Hatter een hoed draagt met de vermelding *'In this style 10/6'*, is gekozen voor 6 oktober om deze feestdag van de dwaasheid te vieren. Het briefje op de hoed vermeldt weliswaar een prijs, maar tijd is geld, dus is geld ook tijd, en dus kan 10/6 net zo goed 6 oktober betekenen (wij in Europa zouden er 10 juni van maken).

World Wide Web *Lewis Carroll Home Page* http://ux4/cso/uiuc/edu/~jbirenba/carroll.html

Bandersnatch, het blad van de Engelse **Lewis Carroll Society** meldt in haar 88e nummer allereerst dat de secretaris verhuisd is. Wie lid wil worden moet voortaan schrijven naar *Sarah Stanfield, Acorns, Dargate, Near Faversham, Kent ME13 9HG, U.K.*

Een begeleidende brief meldt de oprichting van een komitee dat zich bezig gaat houden met de festiviteiten in 1998, ter herdenking van Lewis Carrolls overlijden (14 januari 1898).

Naast een kort verslag van een lezing over de merchandising van Alice door Macmillan, veel korte citaten uit de media en enkele verzoeken van leden voor informatie, maakt het blaadje melding van een nieuwe Finse Alice-vertaling en bevat het een grappig stukje over de kunsten van het nieuwste stukje computer-technologie:

In de Chicago *Reader* van 5 mei 1995 verscheen een artikeltje over de *Apple-Newton*, een hand-computer met een klein scherm waarop je kunt schrijven. De computer vertaalt je handschrift dan naar de correcte ('getypte') woorden, waarbij zelfs eventuele fouten automatisch hersteld worden. Robert McNally probeerde uit hoe zijn apparaatje het gedicht *Jabberwocky* zou interpreteren. Dat pakte niet zo best uit, want *'Tablespoons'* (zo las de computer de titel) werd een volstekt onzinnige tekst:

Teas Willis, and the sticky tours
Did gym and Gibbs in the Wake.
All mimes were the borrowers
And the moderate Belgrade.

De rest van de tekst is te vinden in 'Bandersnatch', en op Internet.

World Wide Web page http://pubweb.parc.xerox.com/hypertex/whimsy/jabberwocky-ala-newton.html

Heeft misschien een lezer van dit blad een Nederlandse versie van de Apple-Newton, om te zien of deze ook Koeterwaals maakt van de Wauwelwok?!

De **Dodo-Club** heeft zojuist met het dertigste nummer z'n eerste lustrum volgemaakt. Het 29e nummer ging vergezeld van een brief aan alle 'Associates' en ouders van 'Members', die in eerste instantie doet denken aan een practical joke. Dodo-uitgever Alan Holland meldt dat hij in februari te horen kreeg dat een politieman uit South Wales, genaamd Alison Thomas, bekend had gemaakt dat Scotland Yard onderzoek deed naar Lewis Carroll Societies en dat leden van die genootschappen pedofielen waren, vergelijkbaar met een netwerk dat zojuist opgerold was in Pembrokeshire. Hoewel natuurlijk geen enkel weldenkend mens dit soort beschuldigingen serieus kan nemen, nam Alan de moeite om te achterhalen waar dit krankzinnige verhaal vandaan kwam. De politie ontkende niet dat de betreffende uitspraken gedaan waren, maar rechtvaardigde deze met een verwijzing naar het boek 'Sexual Trafficking in Children' van D.S. Campana. Deze studie, die in 1988 in Amerika verscheen, behandelt o.a. in een alinea van 10 regels een Amerikaanse organisatie die zich de *Lewis Carroll Collector's Guild* noemt en die volgens hun nieuwsbrief 'Wonderland' bestaat uit personen *'who believe nudist materials are constitutionally protected expression and whose collecting interests include pre-teen nudes'*. De tekst vermeld verder dat de nieuwsbrief artikelen en advertenties bevat met betrekking tot het verzamelen van foto's van naakte kinderen (op voorwaarde dat hierbij geen dwang plaatsvindt). Verdere informatie over lidmaatschap of abonnement kan het boek niet geven en ook wordt nergens enig verband gelegd met Carroll-verzamelaars.

Hoewel de uitspraken van Thomas dus onmiskenbaar lasterlijk zijn vond de politie het niet nodig deze te herroepen. Charles Dodgson draait zich om in z'n graf.

YOU ARE OLD, FATHER WILLIAM —

De Amerikaanse verzamelaar *Gene King* (uit Valhalla, New York) stuurde bovenstaande **tekening** van zijn hand (afgedrukt op de helft van het originele formaat). Hij illustreerde de vierde 'vraag' van *You are old, Father William*, zoals u wellicht al had opgemerkt.

Harold Kaplan uit Novosibirsk (Rusland) werkt aan een **mail-art** projekt rond de Avonturen van Alice in Wonderland. Wat dat precies inhoudt is nog niet geheel duidelijk —hij schrijft dat documentatie volgt in januari 1996. Wél stuurde hij alvast een heel vel met originele tekeningen, die op de achterkant van dit nummer op ware grootte gereproduceerd zijn. Dit soort post mag best elke dag komen.

"Alice's Adventures in Wonderland"
Illustration by H. Kaplan
— JUNE 1995 —
Novosibirsk